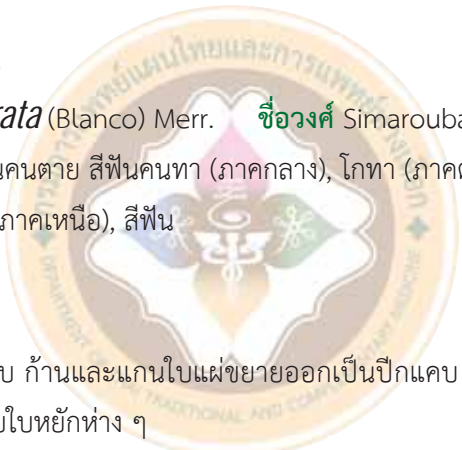

คนทา

1. ชื่อสมุนไพร คนทา (KHONTHA)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Harrisonia perforata* (Blanco) Merr. ชื่อวงศ์ Simaroubaceae
3. ชื่ออื่น กะลันทา สีฟัน สีฟันคนตาย สีฟันคนทา (ภาคกลาง), โกทา (ภาคตะวันออก), ขี้ดำตา (เชียงใหม่) จี้ จี้หนาม หนามจี้ (ภาคเหนือ), สีฟัน
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์
 ไม้พุ่มกิ่งเลื้อย ลำต้นมีหนามแข็ง
 ใบ เป็นใบประกอบแบบแขนง เรียงสลับ ก้านและแกนใบแผ่ขยายออกเป็นปีกแคบ ๆ ใบย่อยมี 1-15 ใบ รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 1-1.5 เซนติเมตร ยาว 2-2.5 เซนติเมตร ขอบใบหยักห่าง ๆ
 ดอก ด้านนอกสีแดงแกมม่วง ด้านในสีนวล ออกเป็นช่อ ดอกย่อย ขนาด 5-8 มิลลิเมตร ภายในมีแป้นดอก กลีบรองดอก และกลีบดอกมีอย่างละ 4-5 กลีบรูปขอบขนาน
 ผล เป็นผลสด ค่อนข้างกลม ผิวนอกคล้ายแผ่นหนัง ภายในมีเมล็ดแข็งขนาด 1-2 เซนติเมตร
5. ส่วนที่ใช้ทำยา
 ราก
6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา
 แก้ไข้เพื่อเส้น แก้ท้องร่วง แก้โรคลำไส้ แก้ไข้พิษ ไข้กาฬ แก้ไข้ทุกชนิด
7. รายงานการวิจัย
 ข้อมูลการศึกษาทางพรีคลินิกพบว่า รากคนทาแสดงฤทธิ์ต้านเชื้อไข้จับสั่น ต้านฮีสตามีนและต้านเชื้อเอชไอวี
8. สารสำคัญ
 รากคนทามีองค์ประกอบเคมีกลุ่มลิโมนอยด์ (limonoids) หลายชนิด เช่น โอบาคูโนน (obacunone) นอกจากนี้ยังพบสารกลุ่มเดียวกันนี้อีกหลายชนิดในส่วนเหนือดินและใบ เช่น เพอร์ฟอราทิน (perforatin) เพอร์ฟอราทิโอนอลอน (perforationolone) และฮาเพอร์ฟอรินซีสอง (haperforin C2) เป็นต้น

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กระทรวงสาธารณสุข

9. แหล่งกำเนิด และกระจายพันธุ์

พืชชนิดนี้พบกระจายพันธุ์ตั้งแต่เกาะไหหลำของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในประเทศไทยพบได้ทุกภาค โดยเฉพาะตามเขาหินปูน ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ตามป่าข้างทาง และบริเวณที่รกร้าง โดยทั่วไปมักพบได้ตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงที่สูงจากระดับน้ำทะเล 900 เมตร

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ดอน ป่าเชิงเขา ตามหัวไร่ปลายนา ป่าละเมาะทั่วไป
- ภาค ทั่วประเทศของประเทศไทย
- จังหวัด ลพบุรี สระบุรี ชัยภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร ไม่ใช่ทำเป็นอาหาร

12. การขยายพันธุ์

ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ผลคนทาค่อนข้างกลมเขียว และฉ่ำน้ำ เนื้อผลค่อนข้างแข็ง ภายในผลมีเมล็ดเดียว เมื่อสุกจะมีสีดำ โดยการเอาผลไปล้างเปลือกและเนื้อออกให้สะอาด เอามล็ดไปตากแดดให้แห้ง แล้วนำไปเพาะในกระบะเพาะชำ หรือเพาะในถุงเพาะชำได้เลย ประมาณ 30 – 45 วัน คนทาก็จะงอกออกมาเป็นต้นใหม่

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดูกาล นิยมปลูกฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม
- การเตรียมดิน โดยการขุดเป็นหลุม กว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร ลึก 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก็ได้
- วิธีการปลูก เมื่อคนทายุในถุงเพาะชำ ประมาณ 6 – 12 เดือน นำลงปลูกในหลุมที่เตรียมไว้ และกลบดินให้แน่น ปักไม้เพื่อเป็นหลักแล้วผูกเชือกให้เรียบร้อย รดน้ำให้ชุ่ม

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การใส่ปุ๋ย เราจะใส่ปุ๋ยเมื่อรองก้นหลุมไปแล้ว จะใส่ปุ๋ยอีกครั้ง ประมาณ 6 เดือน พร้อมกับการพรวนดิน ควรทำปีละ 2 ครั้ง
- การให้น้ำ คนทาเป็นพืชทนแล้งมาก จะให้น้ำในระยะแรกของการปลูกเท่านั้น จากนั้นก็ปล่อยตามธรรมชาติ
- การกำจัดวัชพืช กำจัดพร้อมกับการพรวนดิน ควรทำระยะแรก ปีละ 2 ครั้ง
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู คนทาไม่ค่อยมีแมลงศัตรูพืช จึงไม่จำเป็นต้องใช้ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวได้ทุกฤดู แต่นิยมเก็บเกี่ยวในฤดูแล้ง ระหว่างเดือนธันวาคม – เมษายน จะเก็บเกี่ยวคนทาเมื่ออายุ 3 – 5 ปีขึ้นไป
- วิธีการเก็บเกี่ยว คนทาจะใช้รากทำยา แต่ปัจจุบันจะใช้ทั้งต้นทั้งราก เก็บเกี่ยวโดยการขุดต้นขึ้นมาแล้วตัดกิ่งและใบออกให้หมด และตัดมาเป็นท่อน ๆ
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว เมื่อได้คนทาเป็นท่อน ๆ แล้ว ทำการสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ แยกรากกับต้นออกจากกัน เพราะรากรากจะแพงกว่า แล้วนำมาตาก 4 – 5 แดด จนแห้ง หรือนำไปอบแห้งสนิทอีกครั้ง
- การบรรจุและการเก็บรักษา เมื่อได้คนทาแห้งบรรจุใส่ถุง หรือใส่กระสอบที่อากาศถ่ายเทได้ แล้วส่งจำหน่ายต่อไปหรือเก็บไว้ที่อุณหภูมิห้องปกติ

16. การจำหน่าย

รากคนทาแห้ง ราคาไม่เกินกิโลกรัมละ 40 บาท